

ščalski učiteljem nobenega materialnega Ustanška. Če stavi nemški Nationalverband na te predloge toliko vrednost, se ni me, goče izogniti sumnji, da hočejo spravi vprašanje na stranski tir. Rešitev se izvrši v finančnem odseku, ne tukaj. Nemški nacionalci so dali po znani preobrnitvi pri predlogih Waldner-Pacher (o čemur je tudi poročal »Tov.«) učiteljem precizne obljube, da se bo zavzel za nje finančni odsek. Kje je finančni odsek, zakaj ne dela? Socialni demokratje s^o proti nakazanju na deželnozborske klike; če pa se jim hoče dati vsekakor sredstva, tedaj jih morejo dovoliti socialni demokratje le s trogo obveznostjo, da se smejo porabiti le za izboljšanje učiteljskih plač (znani junktim Seitz-Diamant-Glöckel iz decemb. zasedanja 1911.). S samo izpremembo § 55. se bo pomagalo učiteljem prav toliko, kakor se je z božično resolucijo Nationalverbanda (resolucija Waldner-Pacher). Če pa se misli, da se bo vendar prišlo do cilja po tem potu, je treba § 55. vendar skrojiti bolj točno, kakor se je to zgodilo v Gross-Wastianovem predlogu. V ta namen predlagam še sledečo natančnejšo določbo:

»Vsak učitelj in učiteljica z usposobljenostnim izpričevalom za ljudske šole mora najmanj prejeti — v kolikor ni izrečno izražena na pravilno izvedenem disciplinarnem postopanju časovno omejitvev za posamezne slučajnostne postopke na podlagi disciplinarnega spoznanja — prejemne stopnje c. kr. državnih uradnikov, pri katerih je zahteva nastavljenja absolviranja kakega srednjega učilišča, pri nastopnem celotnem službenem času: od začetka 4. do končanega 9. službenega leta prejemne stopnje (plačo in aktivitetne doklade) XI., od začetka 10. do končanega 15. službenega leta prejemne stopnje X., od začetka 16. do končanega 22. službenega leta prejemne stopnje IX. in od začetka 23. do končanega 33. službenega leta prejemne stopnje VIII. činovnega razreda.

Pri vračunanju tega službenega časa je vračunati poleg službenih let, ki se jih je služilo v javni šolski službi po položitvi izpita učne sposobnosti, dve leti ter je obravnavati službena leta, ki se jih je služilo v dveh ali več kronovinah, kot enotna in nepretrgana. Najpozneje eno službeno leto po položitvi izpita učne sposobnosti se mora izvršiti definitivno nastavljenje.

Za učne moči z usposobljenostjo za meščanske šole je določiti odgovarjačo večje prejemke.

Za ravnatelje, nadučitelje in šolske voditelje je dovoliti zvišanje prejemkov ali posebne funkcijske doklade, ki se ravnajo po številu upravljanj razredov.

Poročilo in izvajanja Glöcklova govore dovolj jasno, in mislim, da so vsikommentarji in pogovarjanja odveč. Kaj nikdar. Tu je ob izvršni kuhinji in dobri kapljici zavlada pravo slavnostno razpoloženje. »Ljubljanski Zvon« je pa do mraka tako krasno prepeval kakor še v tem »Ivanovem kotu« — takorekoč skrajni meji kulture — ni bilo nikdar slišati.

Potem so se vračali v Borovnico in v gostilni pri g. A. Drašlerju še rekli marsikatero.

Tako je prešel ta dan, kakršnega menda še ni doživela Borovnica, vseskozi v lepem in svečanem razpoloženju.

Vsa slavnost je bila prirejena čisto preprosto. Nikogar niso nadlegovali za denar in nikogar vabili. Prostovoljni prispevki za spomenik so leteli kar tako skupaj in brez vsake reklame — s preprostim obvestilom, kdaj se odkrije spomenik — se je zbrala tako ogromna množica, da počasti spomin moža-učitelja! To je dokaz, kako spoštuje narod svoje zveste učitelje. Narodu, ki tako ceni svoje prave učitelje, gotovo zasije lepša bodočnost.

Slava spominu vrlega učitelja
Ivana Paplerja!

hoče? Določiti brez zavijanj in sofizmov točno postaviti, ki pa ji sam ne priznava bogve kolike važnosti, dokler ne napravi finančni odsek točnega sklepa za saniranje deželnih financ na podlagi junktima. Kakor znano, se je obrnil proti junktimu v dec. 1911. zlasti predlog Pacher-Waldner in dr. Waldner je poudarjal, da »se zavaruje proti očitkom, da bi bil predlog P.-W. neodkritosrčna igra« (»Tov.« št. 21.).

Ne obsojamo; sodimo! Da nemški Nationalverband vsaj lepega stališča ni zavzemal v celem boju, so dokazali več kot enkrat, in brezbarven Wastianov predlog je nov dokaz. Vendar pa, saj smo potrpežljive pare; čakajmo še ter premišljajmo nadaljni razvoj.

(Dalje prih.)

Goriški deželni šolski svet.

Listi objavljajo vest, da so nekateri člani goriškega c. kr. deželnega šolskega sveta nanovo imenovani. Imenovani so: dva duhovnika, od teh eden aktiven politik, drugi c. kr. profesor, in dva c. kr. ravnatelja srednjih šol. Deželni zakon z dne 8. februarja 1869 določa v §§ 33.—41. sestavo in delokrog deželnega šolskega sveta za Goriško-Gradiščansko, in sicer določa § 34., točka 5: iz dveh članov učiteljskega sveta, od katerih fungira eden kot deželni šolski nadzornik. — Ta zakonita določba torej ne dela razlike med učiteljstvom srednjih šol, a vendar nam ni znano, da bi bil že kdaj kak ljudski učitelj član goriškega deželnega šolskega sveta, nasprotno, na Goriškem velja že od nekdanj navada, da zastopata celotno učiteljstvo dežele v najvišji deželni šolski oblasti dva srednješolska ravnatelja. Mi smatramo to za škodovanje učiteljstva ljudskih šol, ker je jasno, da varujeta srednješolska ravnatelja najprej interese svojih ožjih stanovskih tovarišev, torej neznatne manjšine vsega učiteljstva v deželi. Za ljudskošolsko učiteljstvo in ljudsko šolo sploh ta dva funkcionarja že zaradi razlike v kvalifikaciji srednješolskega in ljudskošolskega učiteljstva nimata posebnega interesa. Saj je znano, da društvo srednješolskih učiteljev ravno na Goriškem ni hotelo sprejeti za člane c. kr. glavnih učiteljev, ki so bili prej ljudski učitelji, dasi so ti glavni učitelji po službenem stališču enaki srednješolskim učiteljem. Potem pa smo tudi o tem prepričani, da funkcionar, ki je bil učitelj in eksaminator ljudskega učitelja, tudi kot član deželnega šolskega sveta smatra tega učitelja bolj za svojega podrejenca kakor za svojega varovanca.

To krivico je treba odpraviti in goriško učiteljstvo naj začne v tem oziru akcijo. Za smoter naj si postavi: zastopnika učiteljstva v deželnem šolskem svetu naj si učiteljstvo samo voli. Zakon je že dovolj star, da se reformira, torej na delo! Če sede v drugih kronovinah člani ljudskošolskega učiteljstva v deželnem šolskem svetu, imajo do tega pravico tudi učitelji na Goriškem.

Tudi je treba odpraviti zastarelo ustanovo, da je en zastopnik učiteljstva obenem deželni šolski nadzornik. To je goriški unikum, v celi Avstriji ni podobne ustanove. Stvar je sama na sebi le plod pomote v zakonodaji leta 1869. Deželni šolski nadzornik je vendar povsod stalen funkcionar, ta goriški »fungirajoči« deželni šolski nadzornik je pa le za 6 let imenovan in če gre v pokoj na primer Štefan Križnjč, mu vse »fungiranje« ne pomore do naslova »dvorni svetnik«, ki ga običajno dobivajo c. kr. deželni šolski nadzorniki, pred upokojitvijo ali ob upokojitvi, ampak dobi naslov »vladni svetnik«, kakor ga dobi srednješolski profesor, ko stopi v pokoj. Torej ta ostanek iz leta 1869. je čas odpraviti tembolj, ker ta goriški deželni šolski nadzornik v deželnem šolskem svetu nima nobenega referata namesto tega fiktivnega deželnega šolskega nadzornika na Goriškem bi bil pač čas ustanoviti drugo mesto slovanškega stalnega deželnega šolskega nadzornika pri c. kr. namestništvu v Trstu, ker samo en deželni šolski nadzornik za celo Primorje je absolutno premalo, brez

ozira na to, da se s tem Slovence in Hrvatote hote ali ne hote prezira, zakaj če je za pest Nemcev na Primorskem nastavljen v Trstu poseben nemški deželni šolski nadzornik, je pač vlada dolžna Slovincem in Hrvatom dati dva posebna deželna šolska nadzornika za hrvaško in slovensko šolstvo na Primorskem!

Deputacija slovanskega in nemškega učiteljstva v parlamentu.

Nato sta sprejela ministrski predsednik grof Stürgkh in naučni minister dr. K. vitez Hussarek učiteljsko deputacijo, katero so vodili posl. tov. Al. Konečny, R. Pacher in dr. Vl. Ravnihar. V imenu učiteljstva sta govorila tov. M. Strelb in St. Nowak. Odgovoril je ministrski predsednik grof Stürgkh, ki je izjavil, da so učiteljske zahteve popolnoma opravičene, da jih vlada ve ceniti, in da jih tudi popolnoma razume. Kar pa se tiče izpremembe § 55 državnega ljudskošolskega zakona, morajo iti te izpremembe le tako daleč, da bi se z njimi ne ustvarilo nikaškega prejuda za posamezne kronovine, da bi bila posameznim avtonomnim korporacijam dana še vedno prilika rešiti vprašanje o regulaciji učiteljskih plač. Kar pa se tiče vprašanja o sanaciji deželnih financ, o katerem je sestavil posl. Steinwender obširen referat, ne more izjaviti nič obveznega, ker ne ve kako stališče zavzame fin. odsek. Ako izvrši državni zbor svojo nalogo in stori vse potrebno glede sanacije deželnih financ, treba bo omogočiti delazmožnost vseh deželnih zborov, da morejo ti rešiti učiteljska vprašanja. Ko pride ta moment bo vlada poskusila vse, da se ugodi vsem upravičenim učiteljskim zahtevam. Posl. R. Pacher želi da naj se vlada izjavi o predlogih posl. Steinwenderja in Wastiana. Naučni minister Hussarek priznava, da je izprememba § 55 potrebna, vendar ta izprememba ne prinese sama na sebi nikake koristi in izpolnitve učiteljskih zahtev. Izprememba tega paragrafa ima večjo platonsko nego praktično vrednost. Odkritosrčno izjavlja, da popolno razumeva učiteljske zahteve in kakor je z radostjo predložil sankciji zakon o regulaciji učiteljskih plač doljeavstrijskega deželnega zbora, tako naredi tudi z vsakim drugim zakonom, s katerim bi posamezne kronovine rešile učiteljsko vprašanje.

Predsedniku poljskega kola posl. dr. Juliju Leonu sta govorila o učiteljskih zahtevah tov. Strelb in Nowak. Posl. dr. Leo priznava, da je regulacija učiteljskih plač popolnoma opravičena zahteva, ki jo je treba rešiti v najkrajšem času. Gre le za način, kako naj se izvede ta regulacija. Zahteva glede izpremembe § 55 naleti na odpor pri avtonomistih, ki vstrajajo na zakonito določeni kompetenci posameznih dežel. Najvažnejše na stvari pa je način, kako priti do finančnih sredstev. Pri finančni reformi se bo torej zavzelo za to, da dobe dežele kar največje denarne prispevke. Po njegovem mnenju bi bilo najbolje, ako se združi debata o izpremembi § 55 in o finančnih vprašanjih. Treba bo dežele zagotoviti z velikimi podporami državnih dohodkov. Je pa za to, da se določi posebna vsota z izrečnim ukazom, da ima ta služiti le regulaciji učiteljskih plač. Na vprašanje tov. A. Freingera, glede predloge posl. Steinwenderja o dotaciji 28 in pol milijona kron kronovinah za šolske potrebe, ki je le razširjen prvotni Pacherjev predlog in ni naletel na noben večji odpor, odgovori dr. Leo, da je že svoječasno javno v časopisju zavzel stališče, da se ima pri fin. reformi nakazati gotova vsota za ljudsko šolstvo, da morajo za regulacijo biti ustanovljeni poučni fondii. Misli, da bo lažje rešiti finančno vprašanje, ako se tako zagotovi rešitev šolskega vprašanja.

V klubu poljskih socialnih demokratov je sprejel učiteljsko deputacijo podpredsednik posl. Ign. Daszynski, ki je po nagovorih tov. Nowaka in Strelba, odgovoril da je klub najbolj dokazal svoje stališče, ko se je zavzel za Seitzov predlog, da naj

se določi za učiteljstvo vsota 20 milijonov kron, a ko je ta predlog padel, je član kluba Diamand stavil predlog glede 10 milijonov kron. Žal da z ozirom na politiški položaj ni našel večine. Z izpremembo § 55 soglašala in želi, da se predlog odkaze brez prvega čitanja odseku. Socialisti bodo glasovali vsi za izpremembo. Kar se pa tiče finančnega vprašanja, se mu zdi, da predlog ni prišel v pravem času v zbornico. Zvišanje indirektnih davkov se mu ne zdi pravilno, ker ti zadenejo v prvi vrsti malega človeka. Te stvari bo treba kar najtočneje premotriti v finančnem odseku. Njegova stranka bo najodločnejše za izrečno označbo, da se imajo gotovo določene vsote porabiti izključno le v regulaciji učiteljskih plač. Država si je zadržala mnogo pravic do šolstva, mora nositi torej tudi bremena. Na vprašanje tov. Strelba izjavi predsednik Daszynski, da bo klub v svoji poslednosti glasoval tudi za Steinwenderjev predlog.

V imenu ukrajinskega kluba je sprejel deputacijo poslanec dr. Aleks. Kolessa, katerega sta nagovorila tov. Marjan Jakymovskij in Strelb. Dr. Kolessa je izjavil, da so učiteljske zahteve v celotnem obsegu popolnoma opravičene. Sklicuje se na svoje vprašanje predsedstvu državnega zbora in na zahtevo, da naj se rešijo učiteljska vprašanja pred vsemi drugimi. Principijelno načelo njegovo je, da se nakaže kronovinam določena vsota z izrečno označbo, da se mora porabiti ta vsota izključno za regulacijo učiteljskih vprašanj. Ako bi se dale te podpore deželnim zborom brez izrečne označbe, da se morajo porabiti le za šolstvo, bi jih lahko deželne uprave porabile v druge svrhe. Tudi avtonomistično načelo se izpodbije z dejstvom, da ima vlada vrhovno nadzorstvo nad šolo, kateremu žrtvuje 3300.000 K tedaj pa ima tudi svoje dolžnosti do šole same! Želi vsemu učiteljstvu kar najhitrejšo in najugodnejšo rešitev učiteljskih plač. Prosi pa učiteljstvo, da naj mu predloži vse svoje zahteve, za katere se bo vedno zavzemal vsemimi močmi ter zagotavlja učiteljstvo svojih podpor in simpatij. Glede vprašanja tov. Nowaka o znižanju vozniških cen na železnici in definitivnosti okrajnih šolskih nadzornikov izjavi, da je za znižanje cen, odločno pa proti definitivnosti nadzornika, ker je imel v Galiciji sam priliko prepričati se o škodi in ne blagih vplivov definitivnega inspektorata na šolstvo. (Dalje prih.)

Iz naše organizacije. Kranjsko.

Društvo učiteljev in šolskih prijateljev logaškega okraja. V četrtek, dne 23. maja, je zborovalo Društvo učiteljev in šolskih prijateljev logaškega okraja na Rakeku. Občni zbor bi se imel vršiti v lepem Škocjanu, toda Jupiter pluvius nam je preprečil prijeten izlet. Zaradi slabega vremena lilo je namreč neprestano kot iz škafa — je bila tudi udeležba precej pičila. Predsednik društva tov. L. Punčuh je otvoril zborovanje ter konstatiral, da šteje društvo pravih 46 članov, dva častna in več podpornih članov, 15 tovarišev in tovarišic je nekako brez barve. Ne vemo, nočejo li zaradi ošabnosti ali stanovske mlačnosti v naše društvo. Z veseljem smo vzeli to poročilo na znanje s sladko zavestjo, da Slomškarija v našem okraju še nima Bog ve kako trdnih tal. Spominjal se je tov. predsednik v svojem govoru tudi umrlega podpornega člana veleposestnika g. Iv. Grudna iz Jel. Vrha ter tov. Martina Tratnika iz Idrije.

Iz blagajniškega poročila posamezno, da ima društvo letošnjega preostanka K 180.09. Glede premembe Zaveznih pravil se je vnela živahna debata, po kateri so bile sprejete sledeče resolucije, ki naj bi jih delegati zagovarjali pri prihodnji skupščini Zaveze.

1. Delegatom k skupščini Zaveze naj se plačuje samo vozšina za III. razred železnice brez vsake dnevne.

2. Pri Zavezi naj se strogo delita gospodarska in organizatorska strma delovanja.

3. Okrepi naj se bolj naša krajevna organizacija, po kateri se prihaja laglje v stik z ljudstvom; za to naj se ne sili preveč vse osredotočevati v Ljubljani.

4. Stalnega tajništva naj se ne ustanovi, ker bi bilo predrago in težko izvedljivo.

Vršile so se na to volitve v odbor, V odbor so bili izvoljeni sledeči tovariši,